

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут людини

Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
(О. Б. Жильцов)
«01» 02 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Методи і засоби діагностики дітей з аутизмом»

для студентів

спеціальності

016 Спеціальна освіта
(шифр і назва спеціальності (тей))

освітнього рівня
(назва освітнього рівня, ОКР)

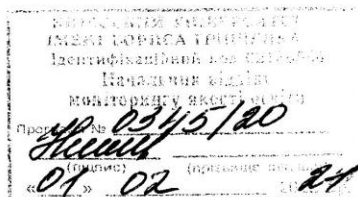
першого (бакалаврського)

освітньої програми

016.00.01 Логопедія

спеціалізації
(за наявності)

Психолого-педагогічна допомога дітям з аутизмом
(назва спеціалізації)

Київ – 2021

Розробники:

Скрипник Тетяна Вікторівна, доктор психологічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка.

Максимчук Марія Олександрівна, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка.

Бірюкова Каріна Дмитрівна, старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка.

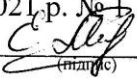
Викладачі:

Максимчук Марія Олександрівна, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка.

Бірюкова Каріна Дмитрівна, старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри спеціальної

Протокол від 20.01.2021 р. № 1

Завідувач кафедри (Олена Мартинчук)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми Логопедія)

(назва освітньої програми)

___ . ___. 2021 р.

Керівник освітньої програми (Наталія Бабич)

Робочу програму перевірено

01.02.2021 р.

Заступник директора (Роман Павлюк)

Пролонговано:

на 20__ /20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р. Протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__ /20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р. Протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__ /20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р. Протокол №__
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	Денна	заочна
Методи і засоби діагностики дітей з аутизмом		
Вид дисципліни	Вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	120/4	
Курс	3, 4	-
Семестр	6, 7	-
Обсяг кредитів	4	-
Обсяг годин, в тому числі:	120	-
Аудиторні	56	-
Модульний контроль	8	-
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	56	-
Форма семестрового контролю	Залік	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формувати у студентів систему знань й умінь щодо планування й впровадження відповідної до різного рівня завдань діагностики дітей з РАС (здійснення скринінгу, диференційної чи поглибленої діагностики), а також розроблення за результатами діагностики індивідуально спрямованих стратегій підтримки.

Завдання:

- формувати загальні компетентності: світоглядну, громадянську, комунікативну, міжособистісну взаємодію, інформаційно-комунікаційну, креативну, аналітичну, самоосвітню;
- формувати фахові компетентності: організаційну, теоретико-методологічну, психолого-педагогічну, методичну, спеціально-педагогічну, спеціально-методичну, проектувальну, консультативну;
- забезпечити набуття практичних навичок при формуванні фахової компетентності щодо визначення особливих освітніх потреб дітей з аутизмом як основу подальшого розроблення стратегій їхньої підтримки та допомоги.

3. Результати навчання за дисципліною:

- знати і розуміти теоретичні засади діагностичного процесу для дітей з аутизмом та вміти підбирати відповідні засоби і методи;
- володіти методиками: виявлення ризику аутизму (скринінг), визначення наявності РАС й ступеню його вираженості (феноменологічна діагностика), виявлення індивідуальних особливостей дитини з РАС (поглиблена діагностика);
- знати і розуміти зміст та алгоритм проведення оцінювання особливих освітніх потреб у дітей з РАС у контексті переходу від медичної до соціально-інклюзивної моделі в освіті;
- уміти планувати, організовувати і реалізовувати первинне оцінювання розвитку і особливих потреб дитини з РАС;
- готовність та здатність кваліфіковано проводити дослідження стану розвитку дитини з РАС та формулювати структурований висновок, що дає змогу розробити дієву програму втручання і психолого-педагогічного супроводу дитини з РАС.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Раннє виявлення порушень аутистичного спектра							
Тема 1. Історія діагностики аутизму: наукові розвідки та парадигма уявлень про аутизм. Діагностичні критерії РАС.	12	4	2	-	-	-	6
Тема 2. Скринінгова діагностика щодо виявлення ризику аутизму. Ранні маркери аутизму.	12	4	2	-	-	-	6
Модульний контроль	2						
Разом	26	8	4		-	-	12
Змістовий модуль 2. Загальні питання діагностики дітей з РАС, умови та алгоритм проведення діагностики							
Тема 3. Загальна характеристика диференційної діагностики аутизму. Методики ADOS, CARS.	8	2	-	2	-	-	4
Тема 4. Методика ADOS: діагностика дітей, які не використовують фразове мовлення.	8	2	2	-	-	-	4
Тема 5. Методика ADOS: діагностика дітей, підлітків і дорослих, які вільно розмовляють.	8	2	-	2	-	-	4
Модульний контроль	2						
Разом	26	6	2	4	-	-	12
Змістовий модуль 3. Діагностичний інструментарій для обстеження дітей з РАС в освітньому процесі							
Тема 6. Психосвітний профіль дітей з РАС. Методика PEP-3.	16	4	2	2	-		8
Тема 7. Діагностика когнітивного профілю дітей з РАС. Методика Leiter-3, WISC-IV.	8	2	-	2			4
Модульний контроль	2						
Разом	26	6	2	4	-	-	12
Змістовий модуль 4. Результати діагностики як підґрунтя створення ІПР для дітей з РАС							
Тема 8. Інтерпретація результатів ADOS та створення ІПР.	16	4	2	2			8
Тема 9. Інтерпретація результатів PEP-3 та створення ІПР.	12	2	2	2			6
Тема 10. Інтерпретація результатів Leiter-3 та створення ІПР.	12	2	2	2			6
Модульний контроль	2						
Разом	42	8	6	6	-	-	20

Усього за дисципліну	120	28	14	14	-	-	56
----------------------	-----	----	----	----	---	---	----

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Раннє виявлення порушень аутистичного спектра

Тема 1. Історія діагностики аутизму: наукові розвідки та парадигма уявлень про аутизм. Діагностичні критерії РАС.

Удосконалення розуміння сутності аутизму та його діагностичних критеріїв, закарбованих у класифікаторах хвороб різних років. Історія діагностики РАС та його розповсюдженість. Розуміння розладів аутистичного спектра за МКХ та МКФ. Чинники ризику розладів аутистичного спектра.

Дорожня карта діагностики РАС. Структурні компоненти комплексної діагностики дітей з РАС.

Можливості і обмеження онлайн-діагностики під час пандемії.

Ключові слова: діагностика, розлади аутистичного спектра, порушення функціонування, МКХ, МКФ, DSM.

Рекомендована основна література [3; 5; 6]

Додаткова література [7; 9; 11]

Тема 2. Скринінгова діагностика щодо виявлення ризику аутизму. Ранні маркери аутизму.

Загальне уявлення про скринінгову діагностику. Діагностичний інструментарій для скринінгу РАС. Порівняльний аналіз методик СНАТ та М-СНАТ. Варіанти оброблення алгоритму проведення та оброблення результатів за методикою М-СНАТ. Порівняння прогностичної цінності результатів скринінгу за різними методиками.

Особливості ранніх ознак аутизму. Порівняльний аналіз визначених переліків ранніх ознак аутизму у діагностичних протоколах різних країн.

Ключові слова: скринінг, ризик аутизму, розлади аутистичного спектра, прогностична цінність.

Рекомендована основна література [3; 5; 6]

Додаткова література [7; 9; 10; 12]

Змістовий модуль 2.

Загальні питання діагностики дітей з РАС, умови та алгоритм проведення діагностики

Тема 3. Загальна характеристика диференційної діагностики аутизму. Методики ADOS, CARS

Загальне уявлення про диференційну діагностику. Підходи до встановлення діагнозу та ступеню вираженості порушень розвитку (функційних обмежень) за типом розладів аутистичного спектра. Вирізнєння низькофункційних та високофункційних дітей з аутизмом. Методи та засоби диференційної діагностики аутизму: ADOS та CARS.

Ключові слова: диференційна діагностика, ступінь вираженості функційних обмежень, розлади аутистичного спектра.

Рекомендована основна література [3; 4; 6]

Рекомендована додаткова література [2; 4; 6]

Тема 4. Методика ADOS: діагностика дітей, які не використовують фразове мовлення

Структура методики ADOS як визнаного інструмента для визначення наявності у дитини аутизму та ступеню його вираженості. Протокол проведення методики та вимоги до фахівців, які здійснюють діагностичну процедуру. Шляхи удосконалення методики ADOS (порівняльний аналіз з ADOS-2).

Структура Модуля Т та особливості проведення діагностики дітей ясельного віку від 12 до 30 місяців із рівнем розвитку мовлення від його відсутності до використання простих фраз включно.

Структура Модуля 1 та особливості проведення діагностики дітей, які не використовують фразове мовлення.

Структура Модуля 2 та особливості проведення діагностики дітей, які використовують фразове мовлення, але не розмовляють вільно.

Ключові слова: диференційна діагностика, ADOS, протокол проведення, вимоги до фахівця-діагноста, рівень вербальних здібностей.

Рекомендована основна література [5]

Рекомендована додаткова література [10]

Тема 5. Методика ADOS: діагностика дітей, підлітків і дорослих, які вільно розмовляють

Структура Модуля 3 та особливості проведення діагностики дітей, які вільно розмовляють.

Структура Модуля 4 та особливості проведення діагностики дітей, підлітків, дорослих, які вільно розмовляють.

Особливості діагностики РАС у підлітковому, юнацькому і дорослому віці.

Ключові слова: ADOS, протокол проведення, рівень вербальних здібностей.

Рекомендована основна література [5]

Рекомендована додаткова література [10]

Змістовий модуль 3.

Діагностичний інструментарій для обстеження дітей з РАС в освітньому процесі

Тема 6. Психосвітний профіль дітей з РАС. Методика РЕР-3

Структура і призначення методики РЕР-3. Визначення зони найближчого розвитку, сильних та слабких сторін дитини з РАС за методикою РЕР-3. Діагностика стану сформованості психічних функцій (психомоторних, когнітивних, соціально-емоційних), здатності до навчованості, особистісних особливостей за допомогою РЕР-3.

Можливості та обмеження діагностичного інструментарію для поглибленого вивчення особливостей розвитку дітей з ООП у контексті розбудови індивідуального освітнього маршруту.

Ключові слова: зона найближчого розвитку, РЕР-3, психосвітний профіль.

Рекомендована основна література [1-4]

Рекомендована додаткова література [1-6]

Тема 7. Діагностика когнітивного профілю дітей з РАС. Методика Leiter-3, WISC-IV

Діагностичні методики WISC-IV та Leiter-3: структура, призначення і обмеження застосування. Можливості діагностики когнітивного профілю дітей, які не володіють фразовим мовленням.

Можливості та обмеження діагностичного інструментарію для поглибленого вивчення когнітивного розвитку дітей з ООП у контексті розбудови індивідуального освітнього маршруту.

Ключові слова: когнітивні здібності, вербальний та невербальний інтелект, текучий та кристалізований інтелект.

*Рекомендована основна література [3-5]
Рекомендована додаткова література [7; 10]*

Змістовий модуль 4.

Результати діагностики як підґрунтя створення ІПР для дітей з РАС

Тема 8. Інтерпретація результатів ADOS та створення ІПР

Діагностика аутизму: помилки й труднощі інтерпретації даних. Узагальнення отриманих результатів діагностики за методикою ADOS та визначення за ними SMART-цілей для дитини. Обґрунтування результатів дослідження дитини з РАС як підґрунтя розроблення індивідуальної програми втручання.

Методи і засоби оцінювання динаміки розвитку дитини з РАС: ADOS, CARS, Шкала адаптивних навичок Вайленда, Перевірочний аркуш адаптивних навичок та ін.

Ключові слова: моніторинг, адаптивні навички, ADOS, CARS, SMART-цілі.

Рекомендована основна література [1-3]

Рекомендована додаткова література [5; 8; 9]

Тема 9. Інтерпретація результатів PEP-3 та створення ІПР

Узагальнення отриманих результатів діагностики за методикою PEP-3 та визначення за ними SMART-цілей для дитини. Інтерпретація і систематизація даних діагностики готовності дітей з ООП до інклюзивного освітнього процесу. Можливості застосування PEP-3 для оцінювання динаміки розвитку дитини з РАС та ефективності програми втручання.

Ключові слова: готовність до навчання, PEP-3, SMART-цілі, динаміка розвитку.

Рекомендована основна література [1-4]

Рекомендована додаткова література [1-6]

Тема 10. Інтерпретація результатів Leiter-3 та створення ІПР

Інтерпретація даних діагностики когнітивного профілю та висновок про рівень інтелектуального розвитку дитини з РАС. Узагальнення отриманих результатів діагностики за методикою Leiter-3 та визначення за ними SMART-цілей для дитини. Можливості застосування Leiter-3 для оцінювання динаміки когнітивного розвитку дитини з РАС.

Ключові слова: когнітивний профіль, рівень інтелектуального розвитку, бали зростання, Leiter-3. *Рекомендована основна література [3-5]*

Рекомендована додаткова література [7; 10]

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни «Методи і засоби діагностики дітей з аутизмом»

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4	3	3	3	3	4	4
Відвідування семінарських занять	1	2	2	1	1	1	1	3	3
Відвідування практичних занять	1	-	-	2	2	2	2	3	3
Робота на семінарському занятті	10	2	20	1	10	1	10	3	30
Робота на практичному занятті	10	-	-	2	20	2	20	3	30
Виконання завдань для	5	2	10	3	15	2	10	3	15

самостійної роботи									
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом	-	61	-	76	-	71	-	110	
Максимальна кількість балів: 318									
Розрахунок коефіцієнта: $K = 318/100 = 3,18$									

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Змістовий модуль 1.

Раннє виявлення порушень аутистичного спектра

Тема 1. Історія діагностики аутизму: наукові розвідки та парадигма уявлень про аутизм. Діагностичні критерії РАС (6 год.)

Завдання: Прочитайте розділ «Diagnostic classification systems» статті Fuentes, J., Hervás, A., Howlin, P. et al. ESCAP practice guidance for autism: a summary of evidence-based recommendations for diagnosis and treatment. *Eur Child Adolesc Psychiatry* (2020). <https://doi.org/10.1007/s00787-020-01587-4> та проаналізуйте відмінності розуміння аутизму в сучасних діагностичних класифікаторах DSM-V та ICD-11. На основі проведеного аналізу заповніть порівняльну таблицю.

Розуміння аутизму	
DSM-V	ICD-11

Форма подання: порівняльна таблиця.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 2. Скринінгова діагностика щодо виявлення ризику аутизму. Ранні маркери аутизму (6 год.)

Завдання: Прочитайте статтю Levy, Susan E., et al. Screening tools for autism spectrum disorder in primary care: a systematic evidence review. *Pediatrics*. 145 (1). 2020. С. 47-59. Режим доступу: https://pediatrics.aappublications.org/content/145/supplement_1/s47 та проаналізуйте прогностичну цінність описаних у статті скринінгових методик. Яка з методик показала найвищу прогностичну цінність? У якого відсотка досліджуваних підтвердився діагноз «РАС» серед тих, хто в ранньому віці проходив скринінг M-CHAT?

Форма подання: відповідь на питання у вільній формі.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Змістовий модуль 2.

Загальні питання діагностики дітей з РАС, умови та алгоритм проведення діагностики

Тема 3. Загальна характеристика диференційної діагностики аутизму. Методики ADOS, CARS (4 год.)

Завдання: Ознайомитись з описом методики **ADOS** на сайті <https://giuntipsy.com.ua/clinical/ados-2/> . Обрати 3 питання з рубрики «технічні питання» та проаналізувати, наскільки повною є відповідь на питання. За результатами заповнити таблицю.

Технічне питання	Коротка відповідь (своїми словами)	Аналіз відповіді (наскільки вона зрозуміла і повна)
Питання 1		
Питання 2		
Питання 3		

Форма подання: заповнена таблиця.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 4. Методика ADOS: діагностика дітей, які не використовують фразове мовлення (4 год.)

Завдання: опишіть 5 труднощів, з якими може стикнутись спеціаліст при проведенні діагностики дітей, які не використовують фразове мовлення, за Модулями 1,2 методики ADOS.

Форма подання: вільний опис 5 труднощів.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 5. Методика ADOS: діагностика дітей, підлітків і дорослих, які вільно розмовляють (4 год.)

Завдання: Здійснити діагностику дорослої особи за допомогою Модуля 4 методики ADOS. Описати результати.

Форма подання: вільний опис результатів діагностики.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Змістовий модуль 3.

Діагностичний інструментарій для обстеження дітей з РАС в освітньому процесі

Тема 6. Психосвітний профіль дітей з РАС. Методика PER-3 (8 год.)

Завдання: опишіть 5 обмежень, коли методика PER-3 є недоцільною для діагностики дитини з РАС.

Форма подання: вільний опис 5 обмежень.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.

3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 7. Діагностика когнітивного профілю дітей з РАС. Методика Leiter-3, WISC-IV (4 год.)

Завдання: Порівняйте структуру і призначення методик WISC-IV і Leiter-3. Заповніть таблицю за результатами порівняння.

WISC-IV	Leiter-3

Форма подання: порівняльна таблиця.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Змістовий модуль 4.

Результати діагностики як підґрунтя створення ІПР для дітей з РАС

Тема 8. Інтерпретація результатів ADOS та створення ІПР (8 год.)

Завдання: на основі заповненого протоколу ADOS визначте SMART-цілі для ІПР дитини з РАС (заповнений протокол надається на занятті або за вимогою студента).

Форма подання: описані SMART-цілі.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 9. Інтерпретація результатів PEP-3 та створення ІПР (6 год.)

Завдання: на основі заповненого протоколу PEP-3 визначте SMART-цілі для ІПР дитини з РАС (заповнений протокол надається на занятті або за вимогою студента).

Форма подання: описані SMART-цілі.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 10. Інтерпретація результатів Leiter-3 та створення ІПР (6 год.)

Завдання: на основі заповненого протоколу Leiter-3 визначте SMART-цілі для ІПР дитини з РАС (заповнений протокол надається на занятті або за вимогою студента).

Форма подання: описані SMART-цілі.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

№ МКР	Форма проведення	Критерії оцінювання	Кількість балів
МКР 1	Тестування «Раннє виявлення порушень аутистичного спектра»	Правильні відповіді на тестові та практичні завдання	25
МКР 2	Тестування «Загальні питання діагностики дітей з РАС, умови та алгоритм проведення діагностики»	Правильні відповіді на тестові та практичні завдання	25
МКР 3	Тестування «Діагностичний інструментарій для обстеження дітей з РАС в освітньому процесі»	Правильні відповіді на тестові та практичні завдання	25
МКР 4	Тестування «Результати діагностики як підґрунтя створення ІПР для дітей з РАС»	Правильні відповіді на тестові та практичні завдання	25

6.4. Форма проведення семестрового контролю та критерії оцінювання. Залік.

6.5. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного

		вивчення дисципліни
--	--	---------------------

7. Навчально-методична картка дисципліни «Методи і засоби діагностики дітей з аутизмом»

Разом: 120 год., лекції – 28 год., семінарські заняття – 14 год., практичні заняття – 14 год., модульний контроль – 8 год., самостійна робота – 56 год.

Модулі	Модуль I.		Модуль II.			Модуль III.		Модуль IV.		
Назва модуля	Раннє виявлення порушень аутистичного спектра		Загальні питання діагностики дітей з РАС, умови та алгоритм проведення діагностики			Діагностичний інструментарій для обстеження дітей з РАС в освітньому процесі		Результати діагностики як підґрунтя створення ІПР для дітей з РАС		
Кількість балів за модуль	61 (балів)		76 (балів)			71 (балів)		110 (балів)		
Лекції	1-2	3-4	5	6	7	8-9	10	11-12	13	14
Теми лекцій	Історія діагностики аутизму: наукові розвідки та парадигма уявлень про аутизм. Діагностичні критерії РАС.	Скринінгова діагностика щодо виявлення ризику аутизму. Ранні маркери аутизму.	Загальна характеристика диференційної діагностики аутизму. Методики ADOS, CARS.	Методика ADOS: діагностика дітей, які не використовують фразове мовлення.	Методика ADOS: діагностика дітей, підлітків і дорослих, які вільно розмовляють.	Психосоціальний профіль дітей з РАС. Методика PER-3.	Діагностика когнітивного профілю дітей з РАС. Методика Leiter-3, WISC-IV.	Інтерпретація результатів ADOS та створення ІПР.	Інтерпретація результатів PER-3 та створення ІПР.	Інтерпретація результатів Leiter-3 та створення ІПР.
Бали за лекції	2 бала	2 бала	1 бал	1 бал	1 бал	2 бала	1 бал	2 бала	1 бал	1 бал
Теми практичних та семінарських занять	Історія діагностики аутизму: наукові розвідки та парадигма уявлень про аутизм. Діагностичні критерії РАС.	Скринінгова діагностика щодо виявлення ризику аутизму. Ранні маркери аутизму.	Загальна характеристика диференційної діагностики аутизму. Методики ADOS, CARS.	Методика ADOS: діагностика дітей, які не використовують фразове мовлення.	Методика ADOS: діагностика дітей, підлітків і дорослих, які вільно розмовляють.	Психосоціальний профіль дітей з РАС. Методика PER-3.	Діагностика когнітивного профілю дітей з РАС. Методика Leiter-3, WISC-IV.	Інтерпретація результатів ADOS та створення ІПР.	Інтерпретація результатів PER-3 та створення ІПР.	Інтерпретація результатів Leiter-3 та створення ІПР.
Бали за практичні заняття			10+1 балів		10+1 балів	10+1 балів	10+1 балів	10+1 балів	10+1 балів	10+1 балів
Бали за семінарські заняття	10+1 балів	10+1 балів		10+1 балів		10+1 балів		10+1 балів	10+1 балів	10+1 балів
Самостійна робота	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)
Види контролю	Модульний контроль 1 (25 балів)		Модульний контроль 2 (25 балів)			Модульний контроль 3 (25 балів)		Модульний контроль 4 (25 балів)		

Всього: 318 балів. К = 318/100=3,18

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова):

1. Засеркова Н.В. Індивідуальне оцінювання дітей з ООП. Технологія портфоліо. Режим доступу: <https://www.slideshare.net/lanalana63/ss-16336035>
2. Консультативно-діагностичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій : посіб. / Жук Т. В., Ілляшенко Т. Д., Луценко І. В. та ін. ; за ред. А. Г. Обухівської. К. : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2016. 247 с.
3. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ. 2018. 252 с. Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/posibniki/Inclusive_study_Sep17.pdf
4. Инклюзивное образование: учебное пособие. Кишинев, 2017. 332 с.
Режим доступу: https://fism.gov.md/sites/default/files/document/attachments/educatia_incluziva_vol_1_rus_1.pdf
5. Скрипник Т. В. Феноменологія аутизму: Монографія. К.: Видавництво “Фенікс”, 2010. 320 с. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/9001/1/monografiya%20NEW1.pdf>
6. Fuentes, J., Hervás, A., Howlin, P. et al. ESCAP practice guidance for autism: a summary of evidence-based recommendations for diagnosis and treatment. *Eur Child Adolesc Psychiatry*. 2020. <https://doi.org/10.1007/s00787-020-01587-4>

Додаткова:

1. Атаманчук Н. М. Психологічна готовність дітей з особливими потребами до школи в умовах інклюзивної освіти / Н. М. Атаманчук // Наука і освіта. – Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського , 2014. – №6/СХХІІІ. – С.11-16
2. Деякі питання комплексної оцінки розвитку дітей з ООПП Наказ МОН № 977 від 6.09.2018 р. <https://mon.gov.ua/ua/npa/deyaki-pitannya-kompleksnoyi-ocinki-rozvitku-ditej-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami>
3. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik для педагогів і батьків / Укладачі Н. В. Засеркова, А. О. Трейтяк. – К., 2016. – 68 с. – Режим доступу: http://monachinivka-nvk.kupyansk.info/files/docs/2017/9894_Inklyuzivna_osvita_vid_A_do_Ya_1.pdf
4. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі : навч. курс та наук.(метод. посіб. / Т. В. Сак. — К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. — 168 с. Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/0B6V9fsb-2fvbEd2ZjISRFpkMjg/view>
5. Критерії оцінювання досягнень учнів початкових класів з особливими освітніми потребами, які навчаються у загальноосвітніх школах в умовах інклюзії. Довідник науково-дослідницької лабораторії інклюзивної освіти. / Упорядники: Савчук Л.О., Юхимець І.В., Яценюк Л.І. – Рівне: РОППО, 2012. – 330 с. Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1J6DP9-FNEKDOSYS3u8ky2GExkU1Sh3Q2/view>
6. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів з порушеннями інтелектуального розвитку / навчально-методичний посібник /авт.: О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, С.В. Трикоз, І.В. Бобренко та ін.: За ред.: О.В. Чеботарьової, І.В. Гладченко. – К., ІСП НАПН України, 2016. – 87 с. Режим доступу: http://pochatkova8.at.ua/inklusia/kriteriji_ocinjuvannja.pdf
7. Островська К. О. Засади комплексної психолого-педагогічної допомоги дітям з аутизмом : Монографія. – Львів : «Тріада плюс», 2012. – 520 с.
8. Портфоліо учнів як засіб оцінювання індивідуальних досягнень. Режим доступу: https://pidruchniki.com/90070/pedagogika/portfolio_uchniv_zasib_otsinyuvannya_individualnih_dosyaghen
9. Скрипник Т.В. Діти з аутизмом в інклюзії: сценарії успіху: Монографія / Тетяна Вікторівна Скрипник. – К.: Вид-во «Альянт», 2019. – 196 с.

10. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги та медичної реабілітації розлади аутистичного спектра (2015). Режим доступу: <http://www.mif-ua.com/archive/article/42397>
11. Панцырь С.Н., Шведовский Е.Ф. Возможности и условия дистанционного консультирования семей, воспитывающих детей с расстройствами аутистического спектра // Аутизм и нарушения развития. 2020. Том 18. № 2. С. 14–20. doi:10.17759/autdd.2020180203. Режим доступу: https://psyjournals.ru/autism/2020/n2/pansyr_shvedovskiy_full.shtml
12. Levy, Susan E., et al. Screening tools for autism spectrum disorder in primary care: a systematic evidence review. *Pediatrics*. 145 (1). 2020. С. 47-59. Режим доступу: https://pediatrics.aappublications.org/content/145/supplement_1/s47

Художні фільми:

«Темпл Грендін», «Гарний доктор».

Художні книги:

Джон Элдер Робисон "Смотри мне в глаза. Жизнь с синдромом Аспергера" <https://www.aspergers.ru/node/300>;

Лиан Холлидей Уилли "Притворяясь нормальной" <https://www.aspergers.ru/node/406>.

Донна Уильямс "Никто. Нигде" <https://iknigi.net/avtor-donna-uilyams/127198-nikto-nigde-udivitel'naya-avtobiografiya-autichnoy-devochki-donna-uilyams/read/page-1.html>,

Ирис Юханссон "Особое детство" <https://predanie.ru/book/217216-osoboe-detstvo/>.

ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1. РАННЄ ВИЯВЛЕННЯ ПОРУШЕНЬ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА

Тема 1. Історія діагностики аутизму: наукові розвідки та парадигма уявлень про аутизм. Діагностичні критерії РАС.

1. Ознайомитися з матеріалами до Лекції 1 «Історія діагностики аутизму: наукові розвідки та парадигма уявлень про аутизм. Діагностичні критерії РАС».
2. Підготуватись до дискусії на семінарському занятті (відповідно до запропонованих питань на вибір студента):
 - Експертна оцінка практики проведення скринінгової діагностики.
 - Консультації батьків у випадку виявлення ризику аутизму у дитини.
3. Ділова гра «Порівняльна характеристика різних видів скринінгових процедур у контексті розрізнення проявів РАС»

Критерії оцінювання роботи на семінарському занятті:

Характеристика критерію	Мак кількість балів
Під час дискусії/ презентації студент демонструє здатність рефлексії та ініціативи	3
Під час дискусії/презентації студент демонструє здатність до критичного мислення	2
Студент приводить наводить приклади та демонструє розуміння практичного застосування отриманих знань для власного розвитку та формування професіоналізму	2
Студент демонструє високий рівень грамотності усного та писемного мовлення	2
Студент використовує засоби візуалізації, зокрема комп'ютерні технології чи інші	2
Max	10

За відвідування заняття студент додатково отримує 1 бал.

Тема 2. Скринінгова діагностика щодо виявлення ризику аутизму. Ранні маркери аутизму.

1. Ознайомитися з матеріалами до Лекції 2 «Скринінгова діагностика щодо виявлення ризику аутизму. Ранні маркери аутизму».
2. Підготуватись до дискусії на семінарському занятті (відповідно до запропонованих питань):
 - Обмеження функціонування дітей з РАС за міжнародною класифікацією функціонування.
 - Контекстні чинники довкілля та тема активності й участі у випадку дітей з аутизмом.
3. Підготувати презентацію на тему «Характеристики діагностичних критеріїв та розладів аутистичного спектра».

Критерії оцінювання роботи на семінарському занятті:

Характеристика критерію	Мак кількість балів
Під час дискусії/ презентації студент	3

демонструє здатність рефлексії та ініціативи	
Під час дискусії/презентації студент демонструє здатність до критичного мислення	2
Студент приводить наводить приклади та демонструє розуміння практичного застосування отриманих знань для власного розвитку та формування професіоналізму	2
Студент демонструє високий рівень грамотності усного та писемного мовлення	2
Студент використовує засоби візуалізації, зокрема комп'ютерні технології чи інші	2
Max	10

За відвідування заняття студент додатково отримує 1 бал.

Змістовий модуль 2. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ДІАГНОСТИКИ ДІТЕЙ З РАС, УМОВИ ТА АЛГОРИТМ ПРОВЕДЕННЯ ДІАГНОСТИКИ

Тема 3. Загальна характеристика диференційної діагностики аутизму. Методика «ADOS», «CARS».

1. Ознайомитися з матеріалами до Лекції 3 «Загальна характеристика диференційної діагностики аутизму. Методика «ADOS», «CARS».
2. Підготуватись до дискусії на семінарському занятті (відповідно до запропонованих питань):
 - Особливості методик, спрямованих на встановлення діагнозу «РАС» та ступеню його вираженості.
 - Характеристика методики «ADOS».
 - Характеристика методики «CARS».
3. Здійснити порівняльний аналіз на тему «Особливості функціонування низько- та високофункційних дітей з аутизмом».

Критерії оцінювання роботи на семінарському занятті:

Характеристика критерію	Max кількість балів
Під час дискусії/ презентації студент демонструє здатність рефлексії та ініціативи	3
Під час дискусії/презентації студент демонструє здатність до критичного мислення	2
Студент приводить наводить приклади та демонструє розуміння практичного застосування отриманих знань для власного розвитку та формування професіоналізму	2
Студент демонструє високий рівень грамотності усного та писемного мовлення	2
Студент використовує засоби візуалізації, зокрема комп'ютерні технології чи інші.	2
Max	10

За відвідування заняття студент додатково отримує 1 бал.

Тема 4. Методика ADOS: діагностика дітей, які не використовують фразове мовлення.

1. Ознайомитися з матеріалами до Лекції 4 «Методика ADOS: діагностика дітей, які не використовують фразове мовлення».

2. Підготуватись до дискусії на семінарському занятті (відповідно до запропонованих питань на вибір студента):
 - Особливості модулю 1 діагностики ADOS.
 - Особливості модулю 2 діагностики ADOS.
 - Характеристика супровідної документації у межах діагностики ADOS, модуля 1-2.
 - Особливості інтерпретації результатів дослідження.
3. Ділова гра на тему «Роль фахівців у процесі дослідження за методикою ADOS»
4. Рольова гра «Етапи діагностичних процедур модулів 1 та 2 діагностики ADOS»

Критерії оцінювання роботи на семінарському занятті:

Характеристика критерію	Мах кількість балів
Під час дискусії/ презентації студент демонструє здатність рефлексії та ініціативи	3
Під час дискусії/презентації студент демонструє здатність до критичного мислення	2
Студент приводить наводить приклади та демонструє розуміння практичного застосування отриманих знань для власного розвитку та формування професіоналізму	2
Студент демонструє високий рівень грамотності усного та писемного мовлення	2
Студент використовує засоби візуалізації, зокрема комп'ютерні технології чи інші	2
Мах	10

За відвідування заняття студент додатково отримує 1 бал.

Тема 5. Методика ADOS: діагностика дітей, підлітків і дорослих, які вільно розмовляють.

1. Ознайомитися з матеріалами до Лекції 5 «Методика ADOS: діагностика дітей, підлітків і дорослих, які вільно розмовляють».
2. Підготуватись до дискусії на семінарському занятті (відповідно до запропонованих питань на вибір студента):
 - Особливості модулю 3 діагностики ADOS.
 - Особливості модулю 4 діагностики ADOS.
 - Характеристика супровідної документації у межах діагностики ADOS, модуля 3-4.
 - Особливості інтерпретації результатів дослідження
3. Рольова гра «Етапи діагностичних процедур модулів 3 та 4 діагностики ADOS»

Критерії оцінювання роботи на семінарському занятті:

Характеристика критерію	Мах кількість балів
Під час дискусії/ презентації студент демонструє здатність рефлексії та ініціативи	3
Під час дискусії/презентації студент демонструє здатність до критичного мислення	2
Студент приводить наводить приклади та демонструє розуміння практичного застосування отриманих знань для власного розвитку та формування професіоналізму	2
Студент демонструє високий рівень	2

грамотності усного та писемного мовлення	
Студент використовує засоби візуалізації, зокрема комп'ютерні технології чи інші	2
Max	10

За відвідування заняття студент додатково отримує 1 бал.

Змістовий модуль 3. ДІАГНОСТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДЛЯ ОБСТЕЖЕННЯ ДІТЕЙ З РАС В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Тема 6. Психосвітний профіль дітей з РАС. Методика РЕР-3.

1. Ознайомитися з матеріалами до Лекції 6 «Психосвітний профіль дітей з РАС. Методика РЕР-3».
2. Підготуватись до дискусії на семінарському занятті (відповідно до запропонованих питань на вибір студента):
 - Охарактеризувати методики, спрямовані на визначення етапів розвитку дітей з аутизмом.
 - Визначення зони найближчого розвитку у дітей з РАС за методикою РЕР-3.
 - Роль фахівців у процесі проведення діагностики за методикою РЕР-3.
 - Особливості інтерпретації результатів дослідження.
3. Рольова гра «Етапи проведення діагностичних процедур за методикою РЕР-3»

Критерії оцінювання роботи на семінарському занятті:

Характеристика критерію	Max кількість балів
Під час дискусії/ презентації студент демонструє здатність рефлексії та ініціативи	3
Під час дискусії/презентації студент демонструє здатність до критичного мислення	2
Студент приводить наводить приклади та демонструє розуміння практичного застосування отриманих знань для власного розвитку та формування професіоналізму	2
Студент демонструє високий рівень грамотності усного та писемного мовлення	2
Студент використовує засоби візуалізації, зокрема комп'ютерні технології чи інші	2
Max	10

За відвідування заняття студент додатково отримує 1 бал.

Тема 7. Діагностика когнітивного профілю дітей з РАС. Методика Leiter-3, WISC-IV.

1. Ознайомитися з матеріалами до Лекції 7 «Діагностика когнітивного профілю дітей з РАС. Методика Leiter-3, WISC-IV».
2. Підготуватись до дискусії на семінарському занятті (відповідно до запропонованих питань на вибір студента):
 - Обґрунтування показників готовності до навчання у закладі освіти дітей з РАС.
 - Особливості проведення діагностики за методикою Leiter-3.
 - Визначення стану сформованості соціальної, пізнавальної та психомоторної сфер у дітей з аутизмом у контексті готовності до інклюзивного навчання.
3. Підготувати презентацію на тему «Етапи проведення діагностичних процедур за методикою Leiter-3, WISC-IV (методика на вибір студента)»

Критерії оцінювання роботи на семінарському занятті:

Характеристика критерію	Мах кількість балів
Під час дискусії/ презентації студент демонструє здатність рефлексії та ініціативи	3
Під час дискусії/презентації студент демонструє здатність до критичного мислення	2
Студент приводить наводить приклади та демонструє розуміння практичного застосування отриманих знань для власного розвитку та формування професіоналізму	2
Студент демонструє високий рівень грамотності усного та писемного мовлення	2
Студент використовує засоби візуалізації, зокрема комп'ютерні технології чи інші	2
Мах	10

За відвідування заняття студент додатково отримує 1 бал.

Змістовий модуль 4. РЕЗУЛЬТАТИ ДІАГНОСТИКИ ЯК ПІДГРУНТЯ СТВОРЕННЯ ІПР ДЛЯ ДІТЕЙ З РАС

Тема 8. Інтерпретація результатів діагностики за методикою ADOS та створення ІПР.

1. Ознайомитися з матеріалами до Лекції 8 «Інтерпретація результатів діагностики за методикою ADOS та створення ІПР».
2. Підготуватись до дискусії на семінарському занятті (відповідно до запропонованих питань на вибір студента):
 - Сучасні вимоги до діагностики дітей з РАС.
 - Змістові компоненти діагностичних досліджень для отримання комплексної характеристики дитини з РАС.
 - Технологія постановки SMART-цілей для дітей з аутизмом на підставі даних діагностики.
 - Обґрунтування результатів дослідження дитини з РАС як підґрунтя розроблення індивідуальної програми втручання.
3. Тренінгові вправи на постановку SMART-цілей для дітей з аутизмом на підставі даних діагностики.

Критерії оцінювання роботи на семінарському занятті:

Характеристика критерію	Мах кількість балів
Під час дискусії/ презентації студент демонструє здатність рефлексії та ініціативи	3
Під час дискусії/презентації студент демонструє здатність до критичного мислення	2
Студент приводить наводить приклади та демонструє розуміння практичного застосування отриманих знань для власного розвитку та формування професіоналізму	2
Студент демонструє високий рівень грамотності усного та писемного мовлення	2
Студент використовує засоби візуалізації, зокрема комп'ютерні технології чи інші	2
Мах	10

За відвідування заняття студент додатково отримує 1 бал.

Тема 9. Інтерпретація результатів РЕР-3 та створення ІПР.

1. Ознайомитися з матеріалами до Лекції 9 «Інтерпретація результатів діагностики за методикою РЕР-3 та створення ІПР».
2. Підготуватись до дискусії на семінарському занятті (відповідно до запропонованих питань на вибір студента):
 - Узагальнення отриманих результатів діагностики за методикою РЕР-3 та визначення за ними SMART-цілей для дитини.
 - Інтерпретація і систематизація даних діагностики готовності дітей з ООП до інклюзивного освітнього процесу.
 - Застосування РЕР-3 для оцінювання динаміки розвитку дитини з РАС та ефективності програми втручання.
3. Тренінгові вправи на постановку SMART-цілей для дітей з аутизмом на підставі даних діагностики.

Критерії оцінювання роботи на семінарському занятті:

Характеристика критерію	Мах кількість балів
Під час дискусії/ презентації студент демонструє здатність рефлексії та ініціативи	3
Під час дискусії/презентації студент демонструє здатність до критичного мислення	2
Студент приводить наводить приклади та демонструє розуміння практичного застосування отриманих знань для власного розвитку та формування професіоналізму	2
Студент демонструє високий рівень грамотності усного та писемного мовлення	2
Студент використовує засоби візуалізації, зокрема комп'ютерні технології чи інші	2
Мах	10

За відвідування заняття студент додатково отримує 1 бал.

Тема 10. Інтерпретація результатів Leiter-3 та створення ІПР.

1. Ознайомитися з матеріалами до Лекції 10 «Інтерпретація результатів Leiter-3 та створення ІПР».
2. Підготуватись до дискусії на семінарському занятті (відповідно до запропонованих питань на вибір студента):
 - Особливості інтерпретації даних діагностики когнітивного профілю.
 - Розроблення висновку про рівень інтелектуального розвитку дитини з РАС.
 - Узагальнення отриманих результатів діагностики за методикою Leiter-3.
 - Застосування Leiter-3 для оцінювання динаміки когнітивного розвитку дитини з РАС.
3. Тренінгові вправи на постановку SMART-цілей для дітей з аутизмом на підставі даних діагностики.

Критерії оцінювання роботи на семінарському занятті:

Характеристика критерію	Мах кількість балів
Під час дискусії/ презентації студент демонструє здатність рефлексії та ініціативи	3
Під час дискусії/презентації студент демонструє здатність до критичного мислення	2

Студент приводить наводить приклади та демонструє розуміння практичного застосування отриманих знань для власного розвитку та формування професіоналізму	2
Студент демонструє високий рівень грамотності усного та писемного мовлення	2
Студент використовує засоби візуалізації, зокрема комп'ютерні технології чи інші	2
Max	10

За відвідування заняття студент додатково отримує 1 бал.